

Nog geen school vandaag

Misschien kwam het door de schoolvakanties - komkommertijd voor de landelijke dagbladers - maar het was opvallend hoe het nieuws in de afgelopen zomer maanden werd beheerst door de vele ministeriële blunders aangaande het uitbesteden van werk. Het begon allemaal met de misser van minister Koenders van Ontwikkelingssamenwerking, die een groot project uit de hand had gegund aan zijn partijgenoten Booij en Van Bruggen in plaats van die opdracht Europees aan te besteden. Vervolgens bleken zijn collega's in het afgelopen jaar gezamenlijk voor een slordige 43 miljoen euro in de fout te zijn gegaan, tot en met nota bene het ministerie van Financiën aan toe: computergigant IBM ontving zonder voorafgaande selectie meer dan 120 miljoen euro werk van de Belastingdienst.

Bijkomend voordeel van deze schokkende berichten is wellicht dat ook de problematiek rond de aanbestedingen in de architectuur nader onder de aandacht van pers en publiek kwam. Zo publiceerde de Volkskrant een artikel waarin een middelgroot architectenbureau aan het woord kwam over de aanbesteding van ontwerp opdrachten voor scholen. Daaruit bleek dat er nog maar tien tot twintig architectenbureaus meedingen naar die schoolopdrachten. Onder meer door de hoge omzeteisen (vaak boven een miljoen euro per jaar) en de eis referenties te kunnen overleggen van scholen, in dit geval dus. Die schoolvoorbeelden kun je niet tonen als je nog geen scholen hebt gebouwd via een Europese aanbesteding, waarvoor je dus schoolprojecten moet kunnen overleggen om in aanmerking te kunnen komen, en zo verder.... Het laat weer eens zien dat, waar Europese selecties

bedoeld waren om de concurrentie en de deelname aan de markt te vergroten, deze vorm van aanbesteden juist concurrentiebeperkend uitwerkt.

Nog maar kort geleden kreeg ik een open brief van Atelier Kempe Thill aan BNA-voorzitter Jeroen van Schooten onder ogen, waarin diezelfde problematiek werd aangesneden, maar dan nader toegespitst op jonge architecten. Zij kennen geen enkel Nederlands architectenbureau 'onder de 40' dat een relevante opdracht heeft voor een school, om over een ziekenhuis, een universiteitgebouw of museum nog maar te zwijgen. Voor oplossingen van dat probleem verwijzen ze naar het buitenland. In België bestaat voor overheidsopdrachten het systeem van de 'open oproep', waarbij in de uiteindelijke voorselectie ook altijd een jong bureau wordt opgenomen en dat overkwam Kempe Thill nu al vijf keer. In Duitsland bestaat het systeem van de besloten prijsvragen waarbij ook jonge bureaus aan bod kunnen komen. Kempe Thill deed vier keer mee en won het project voor de Jugendherberge in het beroemde Prora. In Oostenrijk wordt voor belangrijke openbare projecten vaak een open prijsvraag uitgeschreven. Kempe Thill nam intussen drie keer deel en realiseerde zo dat wonderschone Konzerthaus in Raiding. Allemaal goede voorbeelden van hoe het wél kan: toch concurrentie maar met grotere kansen voor jonge architecten en een hogere kwaliteit.

Hun open brief had waarschijnlijk effectiever gericht kunnen zijn aan de overheid, en voor architectonische zaken kun je dan terecht bij de Rijksbouwmeester en zijn collega van Rijksadviseurs (voor landschap, infrastructuur en monumenten). Het zou in dit kader interessant zijn om een Rijksadviseur voor Onderwijsgebouwen aan te stellen – vanzelfsprekend betaald door het ministerie van O&W – die als taak krijgt om binnen twee jaar een innovatief aanbestedingsbeleid voor schoolontwerpen te ontwikkelen. En vervolgens te experimenteren met open of besloten prijsvragen waarvoor jonge architecten van harte in aanmerking komen. Ik denk dan aan een ervaren architect als Herman Hertzberger: als er iemand verstand heeft van kwaliteit in relatie tot scholen, dan is hij het wel.

Leestip:

Bond van Nederlandse Architecten (2007) – Werkmap Europees aanbesteden voor opdrachtgevers – BNA, Amsterdam (te downloaden via www.architecten.nl)